

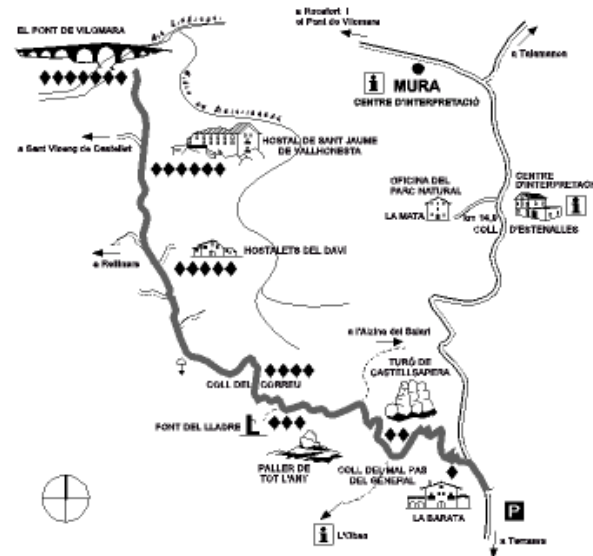
EL CAMÍ RAL DE COLL DE DAVÍ I EL BANDOLER CAPABLANCA

Un dels camins més antics, encisadors i llegendaris de la nostra comarca és, sense cap mena de dubte, l'anomenat **camí ral de Coll de Daví** que comunicava Manresa amb Barcelona tot travessant el Llobregat pel pont de Vilomara i enfilant-se per les carenes de la serra de l'Obac, dins el massís de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, tot baixant després per la riera de les Arenes fins Matadepera, Sabadell i Barcelona.

S'anomenaven camins *rales* (contracció de *reial*) aquelles rutes concedides i protegides pels reis. Els masos i pobles per on passaven gaudien de certs privilegis i es beneficiaven del comerç que el camí proporcionava. Sembla ser que aquest camí fou construït per presos condemnats a treballs forçats.

Fins l'arribada del ferrocarril a Manresa, l'any 1859, fou la via més ràpida de

comunicació entre Barcelona i el Bages i el Berguedà. Per aquesta ruta s'hi transportava, a bast, la llana des del port de Barcelona fins a les indústries tèxtils de la comarca; tanmateix i en sentit invers, el vi i aiguardent que produïen els ceps bagencs es dirigien per aquest camí al port barceloní.

Per fer el trajecte entre Barcelona i Manresa calien unes tretze hores per terme mig. En un trajecte tan llarg i freqüentat, era necessària la presència de diversos hostals. Fou tant important aquest tràfec de mercaderies que tan sols en el tram comprès entre El Pont de Vilomara i Matadepera, d'una vintena escassa de km. - els més feréstecs i solitaris de

tot l'itinerari per altra banda- s'hi podien comptabilitzar cinc establiments (*masies-hostals*) destinats a donar acollida als soferts traginers i les seves cavalleries. (*l'Hostal del Pont de Vilomara, Sant Jaume de Vallhonestà, Hostalets del Daví, La Barata i Can Torrella*).

No és estrany doncs que aquesta via estigui farcida de fets on es barregen història i llegenda; i que fos l'escenari adient per a que bandolers i personatges de moral distreta fessin

de les seves.

Pel que fa a l'aspecte exterior, els bandolers no es distingien massa de l'altra gent. Duien però, sempre una *xarpa*, una ampla faixa de cuir que els creuava el pit d'esquerra a dreta. De la xarpa

penjaven fins i tot tres *pedrenyals* –escopetes curtes que funcionaven amb percussors de pedra foguera-, flascons amb pólvora i una bossa amb munició. També portaven *dagues* i unes temibles simitarres que anomenaven *panards*. Un altre element característic de la seva indumentària era la *capa de pastor* o *gascona*. La seva grandària permetia molta llibertat de moviments i alhora amagava la xarpa amb les armes.

El que distingia els bandolers entre si era el bàndol a què pertanyien: hi havia *nyerros, cadells, voltors, morells*...Aquests grups solien ser rivals i s'agredien sovint, com és el cas dels famosos nyerros i cadells que s'odiaven a mort.

Per l'àrea de Sant Llorenç del Munt i l'Obac passaren bandolers molt famosos, com

EL CAMÍ RAL DE COLL DE DAVÍ I EL BANDOLER CAPABLANCA

ara el mític **Perot Rocaguinarda** al qual, l'any 1611, les autoritats catalanes cansades de perseguir-lo inútilment, li van concedir l'indult i el van enviar a Itàlia amb la graduació de capità de l'exèrcit. Rocaguinarda, cap dels nyerros, fou immortalitzat per Cervantes, que el va convertir en personatge central de dos capítols de la seva obra *El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha*.

Un altre bandoler famós fou **Gabriel Torrent de la Goula**, àlies **Trucafort**. Aquest personatge era un antic i valent caçador de bandolers, pels quals pagaven fortes recompenses. Cansat de perseguir inútilment

en Rocaguinarda, acabà sent el cap principal del grup dels cadells. En Trucafort amb una quadrilla de trenta-cinc cadells, passà per l'hostal de la Barata l'any 1615, on es feu servir menjar per

a ell i la seva colla. Portaven segrestat un pagès de Cerdanyola, a canvi del qual van obtenir un fort rescat. El 1616 Trucafort fou capturat i torturat de forma salvatge. Poc després seria esquarterat públicament a la ciutat de Barcelona.

També actuaren a Sant Llorenç en **Sastre Domingo** i **Jeroni Ramona**, cap de la banda dels *avinyonesos*, que el 1615 segrestà l'hereu del mas La Barata.

Però sens dubte el bandoler més popular, enigmàtic i llegendari que actuà per aquestes terres fou l'anomenat **Capablanca**.

Abans de convertir-se en bandoler en **Capablanca** era un humil pagès de nom desconegut que es guanyava la vida fent de *mosso de bastaix* per les masies de la comarca.

Un dia, després de

EL CAMÍ RAL DE COLL DE DAVÍ I EL BANDOLER CAPABLANCA

cobrar la paga de tot un mes de treball, se n'anà a Manresa disposat a gastar-se una part dels diners que tanta suor li costaven de guanyar.

Quan arribà a Manresa fou assaltat, robat i maltractat per una colla de lladres sense que ningú sortís en ajuda seva. Profundament afectat i desenganyat per aquest fet, va prometre que mai més tornaria a guanyar-se la vida honradament i que a partir d'aquell dia viuria d'allò que robés als altres.

I així fou com nasqué la llegenda d'en **Capablanca**. Armat amb un pedrenyal i cobert amb una capa blanca que havia robat a un descuidat capità de *miquelets* es convertí aviat en el saltejador de camins més temut de la contrada.

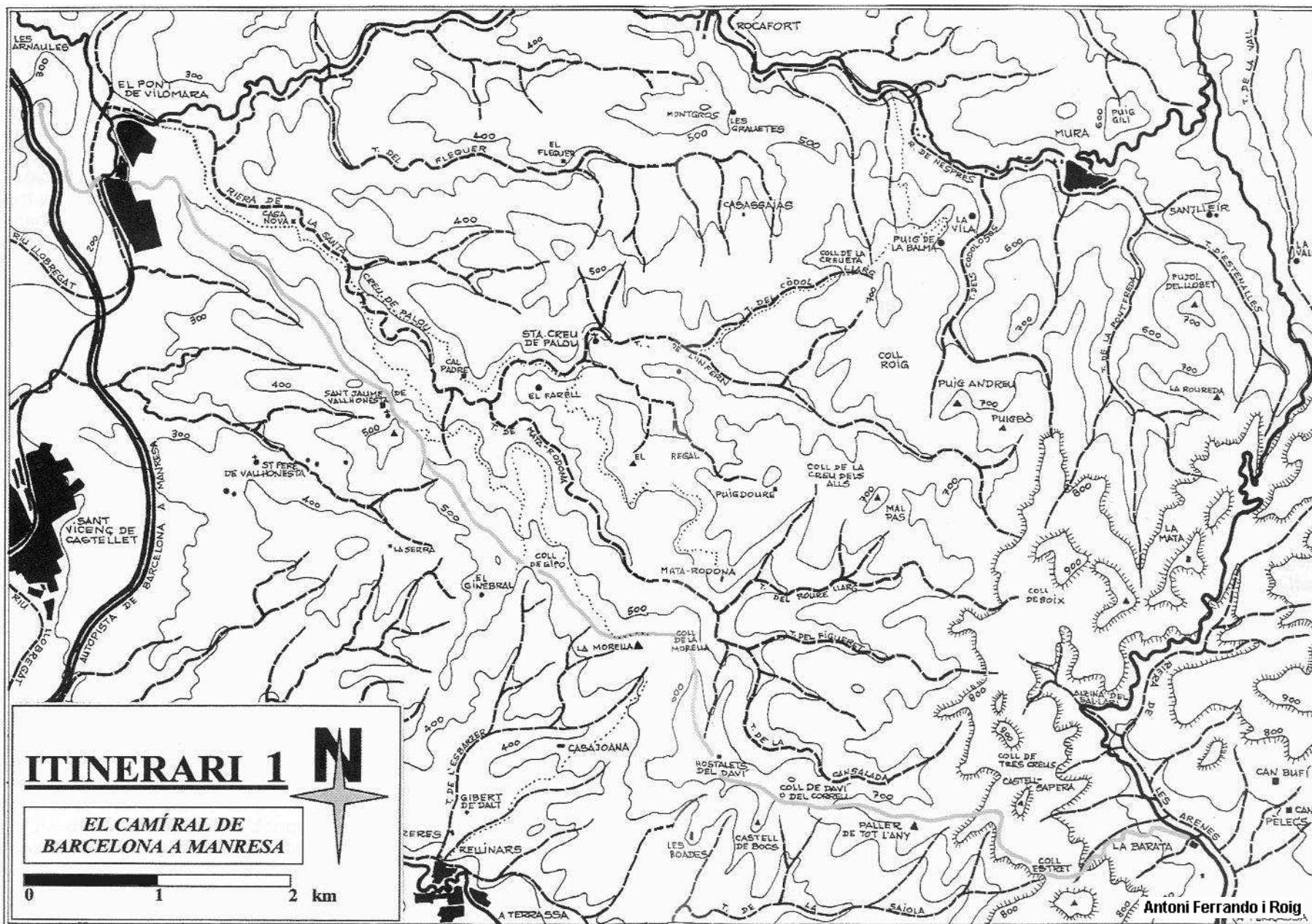
De seguida es va fer famosa la forma que tenia d'assaltar els infeliços viatgers que tenien la gosadia de passar pel camí ral de la serra de l'Obac: Estenia la seva capa al mig del camí i ell enfilat dalt d'un arbre o roca convidava el pobre viatger a deixar tot el que duia de valor

dins la capa si no volia sentir l'olor de la pólvora del seu pedrenyal.

Com que era bon coneixedor de tots els indrets de la muntanya sabia tots els racons, coves i avencs on podia amagar-se sense que ningú aconseguís trobar-lo mai. Es conta que per fer-se fonedís després dels robatoris utilitzava un enginyós sistema de cordes i politges que li permetia despenjar-se per una esquerra de la *Roca Salvatge* (gran mola que serveix de base al *Paller de tot l'Any*) fins una cova situada a mitja paret que li servia de refugi.

No se sap, ni se sabrà mai, com va acabar la vida d'en **Capablanca**. Uns diuen que va ser finalment agafat i pres pel **sometent** dins d'un avenc. D'altres diuen que va ser trobat ofegat sota l'aixeta d'una bóta de vi. L'únic cert és que la seva memòria ha anat passant de boca en boca de pares a fills, generació rere generació i encara avui es manté ben viva LA LLEGENDA D'EN CAPABLANCA.

EL CAMÍ RAL DE COLL DE DAVÍ I EL BANDOLER CAPABLANCA

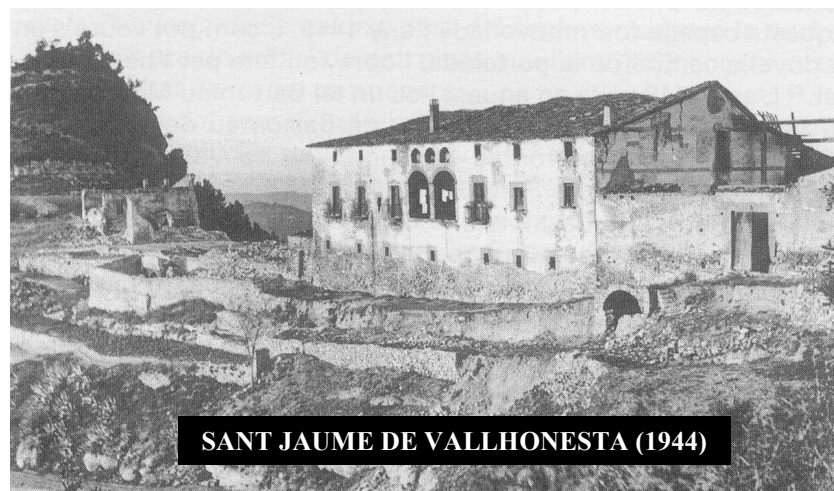

EL CAMÍ RAL DE COLL DE DAVÍ I EL BANDOLER CAPABLANCA

ITINERARI: Pont de Vilomara-La Barata

1. (0 h.) Sortim del **pont vell de Vilomara**, pugem pel carrer de Sant Jaume (de Vallhonestà), passem per davant les piscines i ens enfilem per darrera el dipòsit d'aigua fins arribar dalt la carena.
2. (15') Carena del **serrat dels Trons**. Continuem la ruta seguint sempre en direcció S.E. A l'esquerra ens queda la vall de la riera de Santa Creu (o de Matarrodona) a la dreta vistes sobre el Marquet, Sant Vicenç i Montserrat.
3. (1 h.) **Sant Jaume de Vallhonestà**, gran masia-hostal del camí ral, ara en ruïnes. Podem contemplar l'enrajolat de l'era, els formidables estables, la bassa, l'ermita i la font (de clot) de Sant Jaume. Sortim de Sant Jaume en direcció S.E. sense perdre mai la carena, fins arribar a...
4. (1 h. 45') **Coll de Gipó**, estratègic creuament de camins del camí ral. A l'esquerra baixa una pista fins el torrent de Matarrodona; a la dreta el camí que porta al mas El Ginebral. Continuem en direcció S.E.

SANT JAUME DE VALLHONESTA (1944)

Els colls eren els punts més delicats que havien de travessar els viatgers que transitaven pel camí ral, ja que eren els llocs preferits pels bandolers per realitzar les seves emboscades. Com que solien ser en un creuament de camins eren els llocs més transitats per les possibles víctimes dels bandolers. Tanmateix també oferien a aquests diverses direccions per fugir. També era freqüent trobar-hi penjat d'una gàbia el cap o una part del cos d'algun bandoler que havia estat enxampat i esquarterat per les autoritats per tal que servís d'escarment i dissuasió a d'altres lladregots. En aquest coll, durant la segona guerra carlina, tingué lloc una emboscada on moriren força soldats entre els quals un capità, un coronel i un tinent coronel del Regiment d'Infanteria del Rei n° 1.

5. (2 h. 15') Arribem al **Coll de la Morella** presidit pel turó del mateix nom amb una roca de formes regulars en el seu cim. En aquest coll s'encreua el camí ral de Manresa-Barcelona amb el de Mura-Rellinars.

EL CAMÍ RAL DE COLL DE DAVÍ I EL BANDOLER CAPABLANCA

6. (2 h. 30') Arribem a les ruïnes d'un altre hostel del camí: **Hostalets del Daví**. Davant seu s'hi ha fet una bassa que recull l'aigua de la pluja per al seu possible ús en cas d'incendi forestal.

Aquest hostel era el més petit i modest del camí ral. No se'n tenen dades gaire precises però la memòria popular conserva records tenebrosos d'aquest lloc. Els avis de Rellinars comenten que era conegut amb el nom de l'hostal de la Mort, pels robatoris i crims que es deia que es cometien contra alguns viatgers rics que hi feien posada. Durant les guerres carlines està documentat que a l'hostal hi va tenir lloc l'afusellament de tres soldats.

7. (3 h.) Després de deixar Hostalets el camí s'estreny i comença el més autèntic, feréstec i encisador tram del camí ral, amb trossos del sòl encara empedrats. Arribem a **l'avenc del camí ral** de set metres de fondària.

8. (3 h. 15') Arribem al **Coll de Daví o del Correu**.

Aquest és un altre punt crític del camí ral on sovint s'hi veien penjades les restes d'algun bandoler esquarterat. Rep el nom de Correu perquè el correu en destinació a Vacarisses i Rellinars es desviava en aquest lloc per dipositar-lo en la masia més propera (mas de l'Obac i Les Boades).

9. (3 h. 40') Arribem al trencall de la **Font del Lladre** sota el penyal del **Paller de Tot l'Any**.

La font està situada en un lloc amagat i sorprenent, sota una balma voltada d'espessa vegetació i constitueix un bon amagatall del camí ral. Utilitzat, com el seu nom indica, freqüentment per aquells

personatges que volien fer-se fonedissos. Degut a la seva altitud però, aquesta font sovint és seca.

El dia 4 de maig de 1570 hi hagué un assalt molt sonat a les seves proximitats. La víctima fou en Pere Cortey, un argenter barceloní que havia sortit de Barcelona amb el seu cavall a les cinc de la matinada per anar a la fira de Manresa, on pensava vendre objectes d'or i plata que portava en unes bosses de cuir. A l'hostal de La Barata va fer amistat amb tres viatgers més que, a peu, també anaven a Manresa i van decidir fer plegats el perillós viatge fins Manresa. Però quan van ser prop de la Font del Lladre els sortiren al pas sis bandolers joves armats amb pedrenyals. Un dels viatgers va aconseguir fugir en direcció a Sant Jaume de Vallhonestà, però els altres tres van ser capturats i lligats a punta de pedrenyal en un arbre prop del camí. Després d'escorcollar l'argenter, els bandolers li van robar la seva mercaderia: or i plata per valor de més de dos-cents ducats, vuitanta rals en moneda i un parell de calzes de plata daurada que portava amagats a les mànigues. Finalment els lladres fugiren deixant-los lligats.

10. (4 h. 15') Arribem al peu del turó de **Castellsapera** (932 m.) amb el **Queixal de Porc** al seu costat, dit així, per la seva peculiar forma que recorda l'ullal d'un senglar.

11. (4h. 35') Arribem al Coll Estret.

Abans hem trobat enmig de conglomerats el Sot de les Unces, dit així per ser un possible lloc on amagar els fruits d'un robatori. A partir del coll el camí baixa fins trobar la riera de Les Arenes.

12. (5 h.) Hostal de La Barata. (Km. 9 carretera Matadepera-Navarcles)

Bibliografia: Antoni Ferrando i Roig. Cròniques bandoleres de Sant Llorenç del Munt/El camí ral de Barcelona a Manresa. Abadia de Montserrat.